แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง
จังหวัดลำพูน

สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดินลำพูนได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสมรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน

กันยายน 2566

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		ข
สารบัญตาราง		ง
สารบัญรูป		จ
บทที่ 1	**บทนำ**	
	1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
	1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
	1.3 วัตถุประสงค์	1-1
	1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
	1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
	1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2	**ข้อมูลทั่วไป**	
	2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
	2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
	2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
	2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
	2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-6
	2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11
บทที่ 3	**สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ**	
	3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
	3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
	3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4	**กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)**	
	4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
	4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5	**การประเมินคุณภาพที่ดิน**	
	5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
	5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6	**แผนการใช้ที่ดิน**	
	6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
	6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7	**การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน**	
	7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
	7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
	7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-2
	7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
	7.5 ระยะเวลาดำเนินการ	7-4
เอกสารอ้างอิง		8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำพูน ปี 2536-2565	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปี 2565	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปี 2565	2-12
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	6-6
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-7
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-10
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2571)	7-12

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำพูน	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	2-10
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ของตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	6-8
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	7-6

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯ

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน / สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

น้ำดิบน่าอยู่ นำชุมชนเข้มแข็ง แหล่งเศรษฐกิจพอเพียง (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ, 2566)

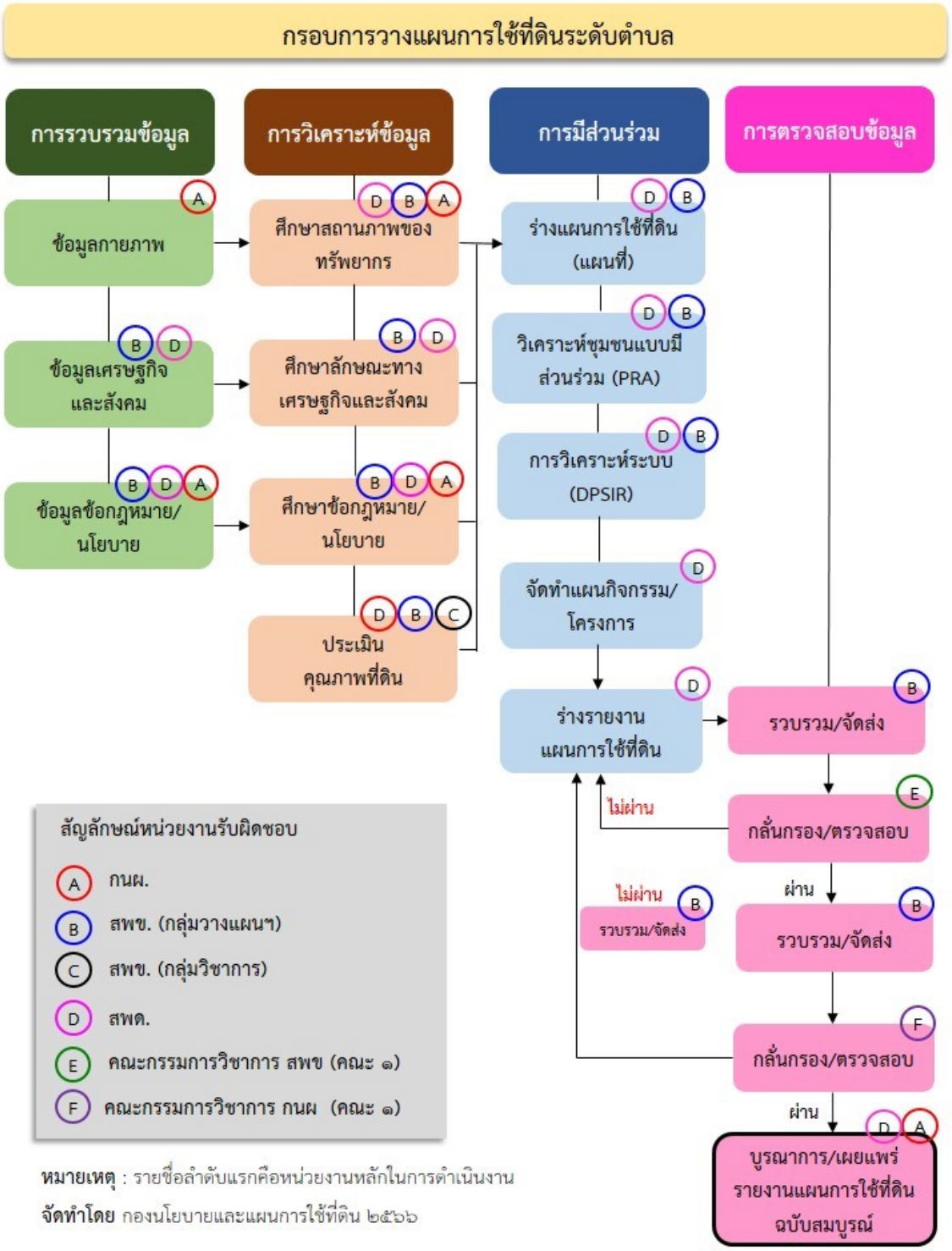

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2
ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอป่าซาง มีพื้นที่ประมาณ 68 ตารางกิโลเมตร หรือ 42,435 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลดอยหล่อ ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลท่าตุ้ม อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลวังผาง ตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ, 2566) ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเหล่าป่าก๋อย
หมู่ที่ 2 บ้านห้วยอ้อ
หมู่ที่ 3 บ้านไร่ดง
หมู่ที่ 4 บ้านปากล้อง
หมู่ที่ 5 บ้านหนองผ้าขาว
หมู่ที่ 6 บ้านน้ำดิบน้อย
หมู่ที่ 7 บ้านน้ำดิบหลวง
หมู่ที่ 8 บ้านวังกู่
หมู่ที่ 9 บ้านป่ารกฟ้า
หมู่ที่ 10 บ้านจำชมภู
หมู่ที่ 11 บ้านสันป่าฮัก
หมู่ที่ 12 บ้านสวนกล้วย
หมู่ที่ 13 บ้านท่าไม้
หมู่ที่ 14 บ้านสันเจริญ
หมู่ที่ 15 บ้านใหม่ป่าฝาง
หมู่ที่ 16 บ้านไร่ดงเหนือ
หมู่ที่ 17 บ้านน้ำดิบเหนือ

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นสูงชันเป็นพื้นที่ภูเขาด้านทิศใต้ เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำปิง มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น แม่น้ำปิง หนองเพียง น้ำแม่อาวใหญ่

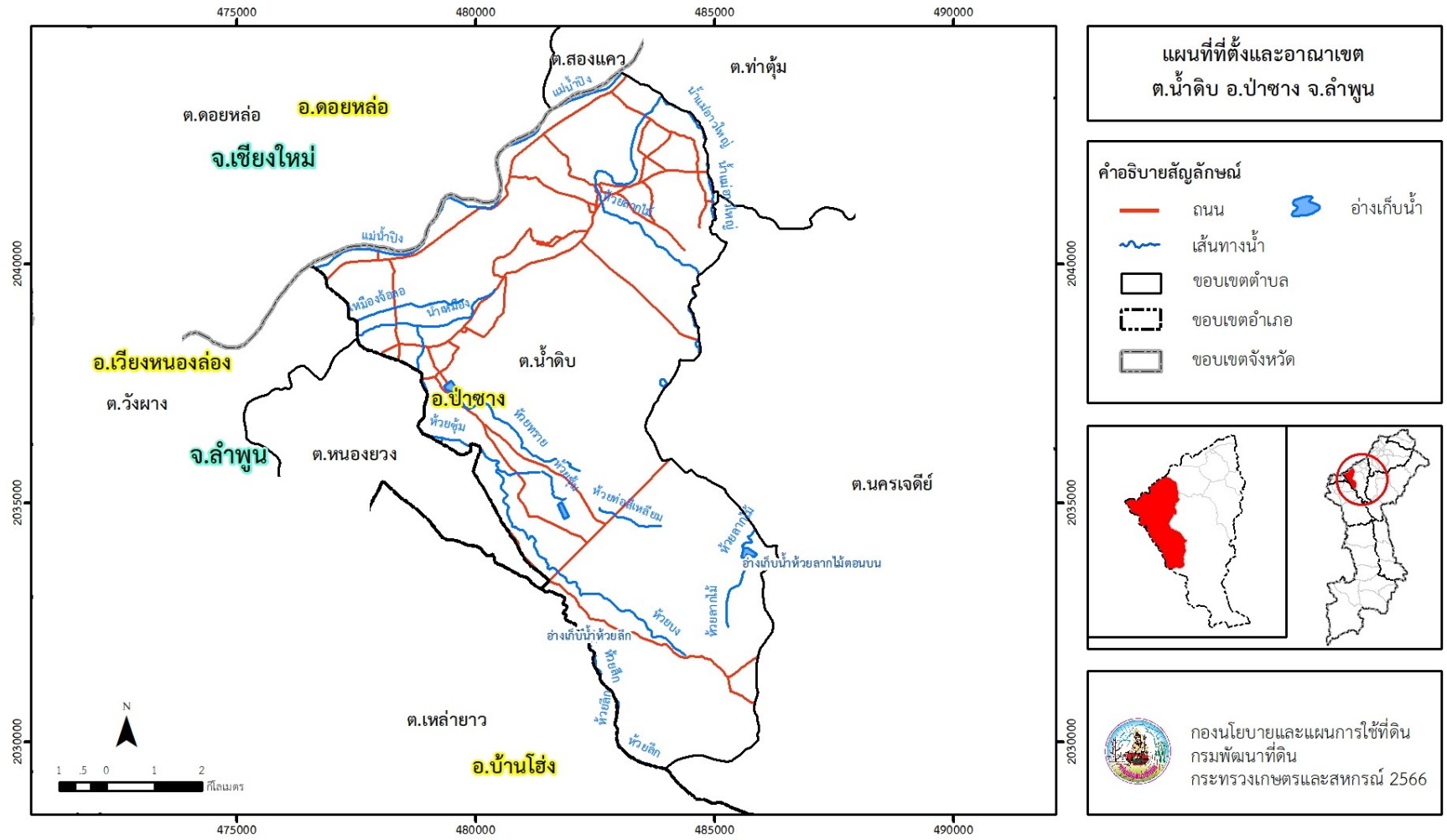

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,090.7 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 112 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 217.9 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำพูน ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำพูน/1 (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ	ปริมาณฝนใช้การ/2
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	15.1	30.9	22.2	71.0	10.5	1.6	76.0	10.3
ก.พ.	16.4	33.9	24.6	61.0	7.5	1.2	93.2	7.4
มี.ค.	20.0	36.7	27.9	55.0	21.5	2.9	124.6	20.8
เม.ย.	23.5	37.7	30.0	59.0	56.1	6.4	138.9	51.1
พ.ค.	24.3	35.3	28.9	72.0	172.9	14.8	135.2	125.1
มิ.ย.	24.6	33.9	28.5	75.0	120.8	15.0	110.4	97.5
ก.ค.	24.4	33.1	28.0	77.0	133.2	16.9	104.8	104.8
ส.ค.	24.0	32.6	27.5	80.0	196.2	18.1	99.8	134.6
ก.ย.	23.7	32.4	27.1	83.0	217.9	17.8	103.2	141.9
ต.ค.	22.5	31.9	26.3	82.0	110.1	11.9	95.8	90.7
พ.ย.	19.6	31.3	24.6	79.0	36.4	3.8	81.0	34.3
ธ.ค.	16.3	29.8	22.3	75.0	7.6	1.7	73.2	7.5
เฉลี่ย	**21.2**	**33.3**	**26.5**	**72.4**	**-**	**-**	**-**	**-**
รวม	**-**	**-**	**-**	**-**	**1,090.7**	**112.1**	**1,236.0**	**826.0**

หมายเหตุ : /1 เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

/2 จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

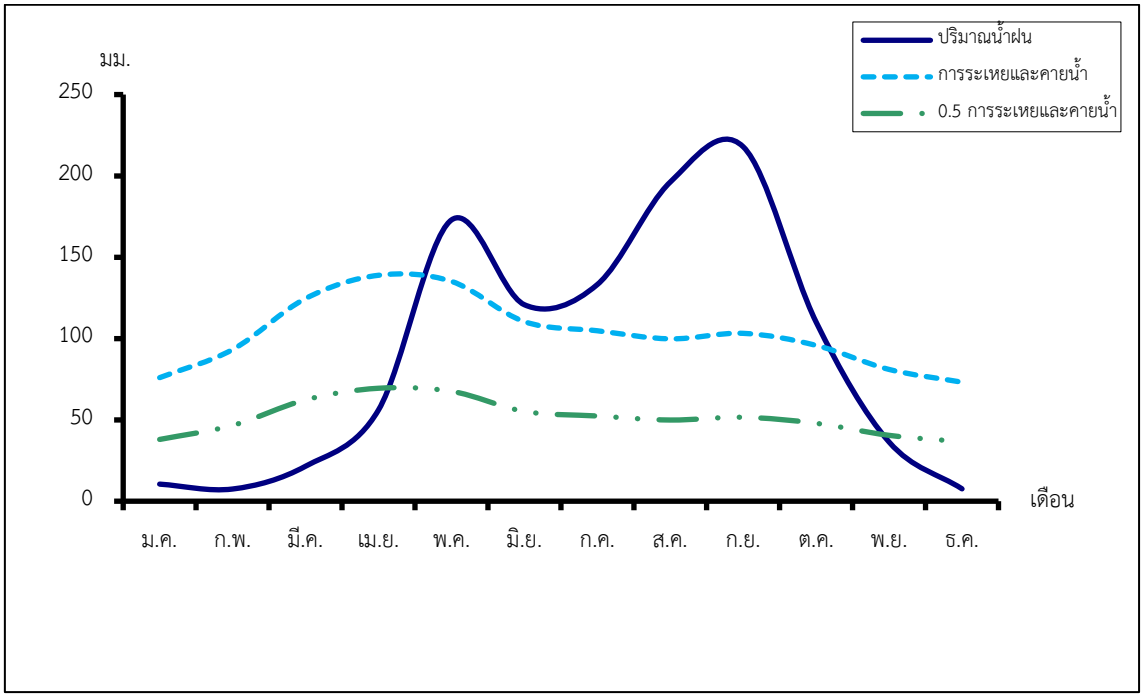

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำพูน

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,480 ไร่ หรือร้อยละ 8.19 ของพื้นที่ตำบล

2) พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 24,827 ไร่ หรือร้อยละ 58.51 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 3,006 ไร่ หรือร้อยละ 7.09 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพด

2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 237 ไร่ หรือร้อยละ 0.56 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวโพด/ลำไย และไร่ร้าง

2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 224 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม ยูคาลิปตัส และสัก

2.4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 20,649 ไร่ หรือร้อยละ 48.65 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ลำไย มะม่วง/ลำไย และมะม่วง

2.5) พืชสวน มีเนื้อที่ 368 ไร่ หรือร้อยละ 0.87 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม และไม้ดอก ไม้ประดับ

2.6) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 259 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก และโรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

2.7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 84 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำผสม สถานที่เพาะเลี้ยงปลา และสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 11,313 ไร่ หรือร้อยละ 26.66 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์

4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 731 ไร่ หรือร้อยละ 1.73 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,084 ไร่ หรือร้อยละ 4.91 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม บ่อดิน พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	**พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง**	**3,480**	**8.19**
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,703	6.37
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	307	0.72
U405	ถนน	171	0.40
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	243	0.57
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	38	0.09
U603	สุสาน ป่าช้า	18	0.04
A	**พื้นที่เกษตรกรรม**	**24,827**	**58.51**
A100	นาร้าง	152	0.36
A101	นาข้าว	2,854	6.73
A200	ไร่ร้าง	15	0.04
A202	ข้าวโพด	175	0.41
A202/A413	ข้าวโพด/ลำไย	36	0.08
A229/A413	พริก/ลำไย	11	0.03
A301	ไม้ยืนต้นผสม	99	0.23
A302	ยางพารา	8	0.02
A304	ยูคาลิปตัส	41	0.10
A304/A305	ยูคาลิปตัส/สัก	14	0.03
A305	สัก	29	0.07
A318	จามจุรี	11	0.03
A323	ตะกู	6	0.01
A302/A407	ยางพารา/มะม่วง	11	0.03
A305/A413	สัก/ลำไย	5	0.01
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	62	0.15
A401	ไม้ผลผสม	43	0.10
A402	ส้ม	59	0.14
A402/A502	ส้ม/พืชผัก	6	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A407	มะม่วง	1,800	4.24
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	9	0.02
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	2,647	6.24
A407/A414	มะม่วง/ฝรั่ง	40	0.09
A411	กล้วย	5	0.01
A413	ลำไย	15,841	37.33
A413/A414	ลำไย/ฝรั่ง	56	0.13
A414	ฝรั่ง	33	0.08
A418	ชมพู่	6	0.01
A413/A502	ลำไย/พืชผัก	42	0.10
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	11	0.03
A502	พืชผัก	349	0.82
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	8	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	204	0.48
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	7	0.02
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	43	0.10
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	5	0.01
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	12	0.03
A901	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำผสม	44	0.10
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	28	0.07
F	**พื้นที่ป่าไม้**	**11,313**	**26.66**
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	512	1.21
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	10,801	25.45
M	**พื้นที่เบ็ดเตล็ด**	**2,084**	**4.91**
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	225	0.53
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,609	3.79
M201	พื้นที่ลุ่ม	78	0.18

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M304	บ่อดิน	139	0.33
M405	พื้นที่ถม	33	0.08
W	**พื้นที่แหล่งน้ำ**	**731**	**1.73**
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	349	0.82
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	16	0.04
W201	อ่างเก็บน้ำ	113	0.27
W202	บ่อน้ำในไร่นา	253	0.60
	ผลรวมทั้งหมด	**42,435**	**100.00**

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

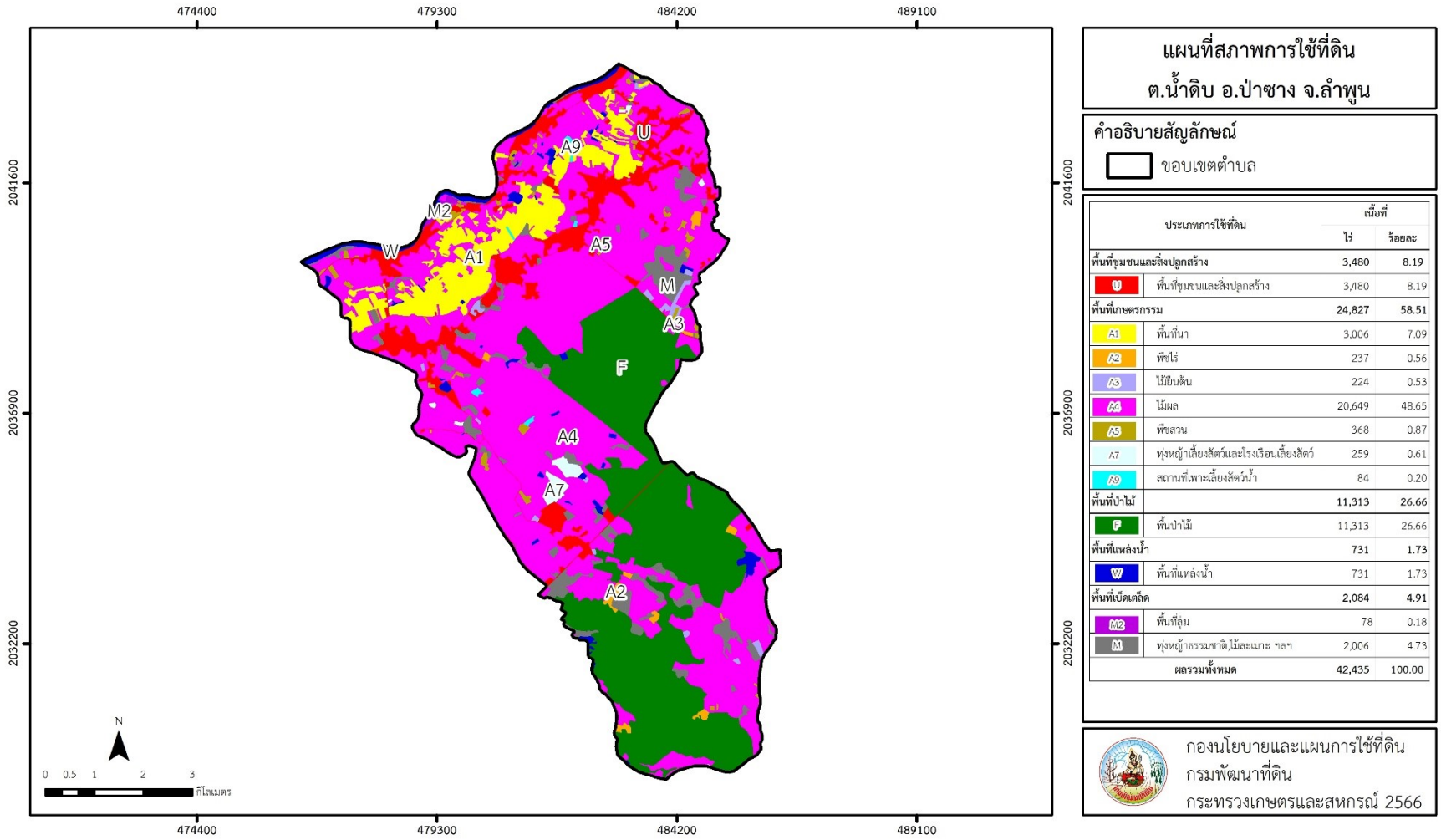

ประเภทการใช้ที่ดิน		เนื้อที่ ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		**3,480**	**8.19**
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,480	8.19
พื้นที่เกษตรกรรม		**24,827**	**58.51**
A1	พื้นที่นา	3,006	7.09
A2	พืชไร่	237	0.56
A3	ไม้ยืนต้น	224	0.53
A4	ไม้ผล	20,649	48.65
A5	พืชสวน	368	0.87
A7	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	259	0.61
A9	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	84	0.20
พื้นที่ป่าไม้		**11,313**	**26.66**
F	พื้นป่าไม้	11,313	26.66
พื้นที่แหล่งน้ำ		**731**	**1.73**
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	731	1.73
พื้นที่เบ็ดเตล็ด		**2,084**	**4.91**
M2	พื้นที่ลุ่ม	78	0.18
M	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ,ไม้ละเมาะ ฯลฯ	2,006	4.73
	ผลรวมทั้งหมด	**42,435**	**100.00**

รูปที่ 2-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลน้ำดิบมีประชากรรวม 9,119 คน แยกเป็นชาย 4,342 คน เป็นหญิง 4,777 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 134.30 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,166 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,742 ครัวเรือน หรือร้อยละ 65.82 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,424 ครัวเรือน หรือร้อยละ 34.18 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลน้ำดิบ	**4,166**	**4,342**	**4,777**	**9,119**
หมู่ที่ 1 เหล่าป่าก๋อย	332	247	303	550
หมู่ที่ 2 ห้วยอ้อ	415	407	489	896
หมู่ที่ 3 ไร่ดง	218	225	266	491
หมู่ที่ 4 ปากล้อง	250	282	328	610
หมู่ที่ 5 หนองผ้าขาว	318	336	354	690
หมู่ที่ 6 น้ำดิบน้อย	319	382	385	767
หมู่ที่ 7 น้ำดิบหลวง	342	327	358	685
หมู่ที่ 8 วังกู่	194	179	217	396
หมู่ที่ 9 ป่ารกฟ้า	365	400	426	826
หมู่ที่ 10 จำชมภู	221	124	129	253
หมู่ที่ 11 สันป่าฮัก	203	199	197	396
หมู่ที่ 12 วังสวนกล้วย	143	178	205	383
หมู่ที่ 13 ท่าไม้	115	132	141	273
หมู่ที่ 14 สันเจริญ	179	217	217	434
หมู่ที่ 15 ใหม่ป่าฝาง	237	294	308	602
หมู่ที่ 16 ไร่ดงเหนือ	164	217	224	441
หมู่ที่ 17 น้ำดิบเหนือ	151	196	230	426

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด[1)]	**4,166**	**100.00**
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร[2)]	2,742	65.82
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,424	34.18

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลน้ำดิบมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,166 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.19 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลน้ำดิบประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ลำไย ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชนปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 193,707.98 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 71,296.00 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 115,825.22 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 42,630.53 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 77,882.76 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 28,665.47 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย	รายได้บุคคลเฉลี่ย	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	(บาท/ปี)	(บาท/ปี)	(บาท/ปี)	(บาท/ปี)
ตำบลน้ำดิบ	**141,895.72**	**24,641.52**	**14,782.25**	**12,388.50**	**193,707.98**	**71,296.00**	**115,825.22**	**42,630.53**
หมู่ที่ 1 เหล่าป่าก๋อย	137,374.07	22,091.87	14,181.40	9,035.17	182,682.51	70,928.65	133,233.43	51,729.46
หมู่ที่ 2 ห้วยอ้อ	136,772.01	33,268.00	18,010.33	8,497.67	196,548.01	73,797.75	156,510.33	58,764.83
หมู่ที่ 3 ไร่ดง	137,826.39	20,469.44	11,129.17	4,037.50	173,462.50	60,044.71	147,843.12	51,176.46
หมู่ที่ 4 ปากล้อง	203,094.53	1,442.79	2,492.54	44.78	207,074.63	72,135.18	62,437.81	21,750.43
หมู่ที่ 5 หนองผ้าขาว	175,734.80	36,999.02	16,418.49	9,218.44	238,370.75	89,662.39	153,499.35	57,738.29
หมู่ที่ 6 น้ำดิบน้อย	119,343.37	21,872.43	9,528.40	5,064.61	155,808.81	57,715.76	71,236.26	26,387.82
หมู่ที่ 7 น้ำดิบหลวง	148,344.23	37,648.11	30,378.42	19,195.50	235,566.26	90,477.01	125,403.70	48,165.44
หมู่ที่ 8 วังกู่	241,007.30	20,839.42	11,539.71	1,854.01	275,240.44	107,430.03	162,777.37	63,534.19
หมู่ที่ 9 ป่ารกฟ้า	129,636.25	19,497.27	13,504.30	15,535.94	178,173.75	62,482.85	88,735.78	31,118.30
หมู่ที่ 10 จำชมภู	63,808.86	30,258.23	14,607.59	10,658.23	119,332.91	50,145.21	83,354.43	35,026.60
หมู่ที่ 11 สันป่าฮัก	136,481.82	4,818.18	4,318.18	4,127.27	149,745.45	59,251.80	94,154.55	37,255.40
หมู่ที่ 12 วังสวนกล้วย	163,196.08	33,450.98	18,225.49	36,416.67	251,289.22	87,181.97	89,113.73	30,917.01
หมู่ที่ 13 ท่าไม้	81,714.29	16,527.47	4,408.79	41,978.02	144,628.57	55,299.16	69,331.90	26,509.26
หมู่ที่ 14 สันเจริญ	105,994.36	17,000.00	12,500.75	17,421.05	152,916.17	55,720.14	101,067.67	36,827.40
หมู่ที่ 15 ใหม่ป่าฝาง	133,119.44	31,846.67	20,171.11	12,872.78	198,010.00	71,141.32	133,315.56	47,897.80
หมู่ที่ 16 ไร่ดงเหนือ	129,572.14	37,451.43	20,325.71	18,153.82	205,503.11	70,001.06	142,627.14	48,583.45
หมู่ที่ 17 น้ำดิบเหนือ	104,353.28	22,239.34	20,490.98	23,222.95	170,306.56	61,471.60	110,703.39	39,958.03

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3
สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 20,341 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,148 ไร่
2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 1,189 ไร่
3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 40,098 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลน้ำดิบ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) 1,090.7 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลน้ำดิบ มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำแม่อาวใหญ่ น้ำเหมือง แม่น้ำปิง หนองเพียง ห้วยซุ้ม ห้วยทราย ห้วยท่อสี่เหลียม ห้วยบง ห้วยลากไม้ ห้วยลึก ห้วยอีอ่อย และเหมืองจ้อลอ

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยลากไม้ตอนบน และอ่างเก็บน้ำห้วยลึก

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) ซึ่งพบว่า ตำบลน้ำดิบ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 65 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 12 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Hd-clA ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 918 ไร่ หรือร้อยละ 2.16 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Hd-siclA ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,319 ไร่ หรือร้อยละ 10.18 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Sai-slA ชุดดินสันทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 9 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cm-fsi-silA ดินเชียงใหม่ที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 890 ไร่ หรือร้อยละ 2.10 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Li-gclD/st ชุดดินลี้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ พบหินทรายแป้ง มีเนื้อที่ 458 ไร่ หรือร้อยละ 1.08 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slB ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,836 ไร่ หรือร้อยละ 27.89 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slC ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,050 ไร่ หรือร้อยละ 2.47 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Pae-mw-slA ดินแพร่ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,650 ไร่ หรือร้อยละ 15.67 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Sp-slB/d3c ชุดดินสันป่าตอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 10,736 ไร่ หรือร้อยละ 25.30 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Sp-mw-slB ดินสันป่าตองที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,869 ไร่ หรือร้อยละ 4.41 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,087 ไร่ หรือร้อยละ 2.56 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลึกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 116 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 743 ไร่ หรือร้อยละ 1.75 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ U พื้นที่ชุมชน มีเนื้อที่ 1,246 ไร่ หรือร้อยละ 2.94 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 387 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 13,344 ไร่ หรือร้อยละ 31.44 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินลี้ (Li) และชุดดินแม่ริม (Mr)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cm-fsi-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	890	2.10
Hd-clA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	918	2.16
Hd-siclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	4,319	10.18
Li-gclD/st	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	458	1.08
Mr-slB	2-5	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	11,836	27.89
Mr-slC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,050	2.47
Pae-mw-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	6,650	15.67
Sai-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	130	0.31
Sp-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,869	4.41
Sp-slB/d3c	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	10,736	25.30
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,087	2.56
Ws-vd-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	116	0.27
SC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	743	1.75
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,246	2.94
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	387	0.91
รวมทั้งหมด											**42,435**	**100.00**

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา : กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

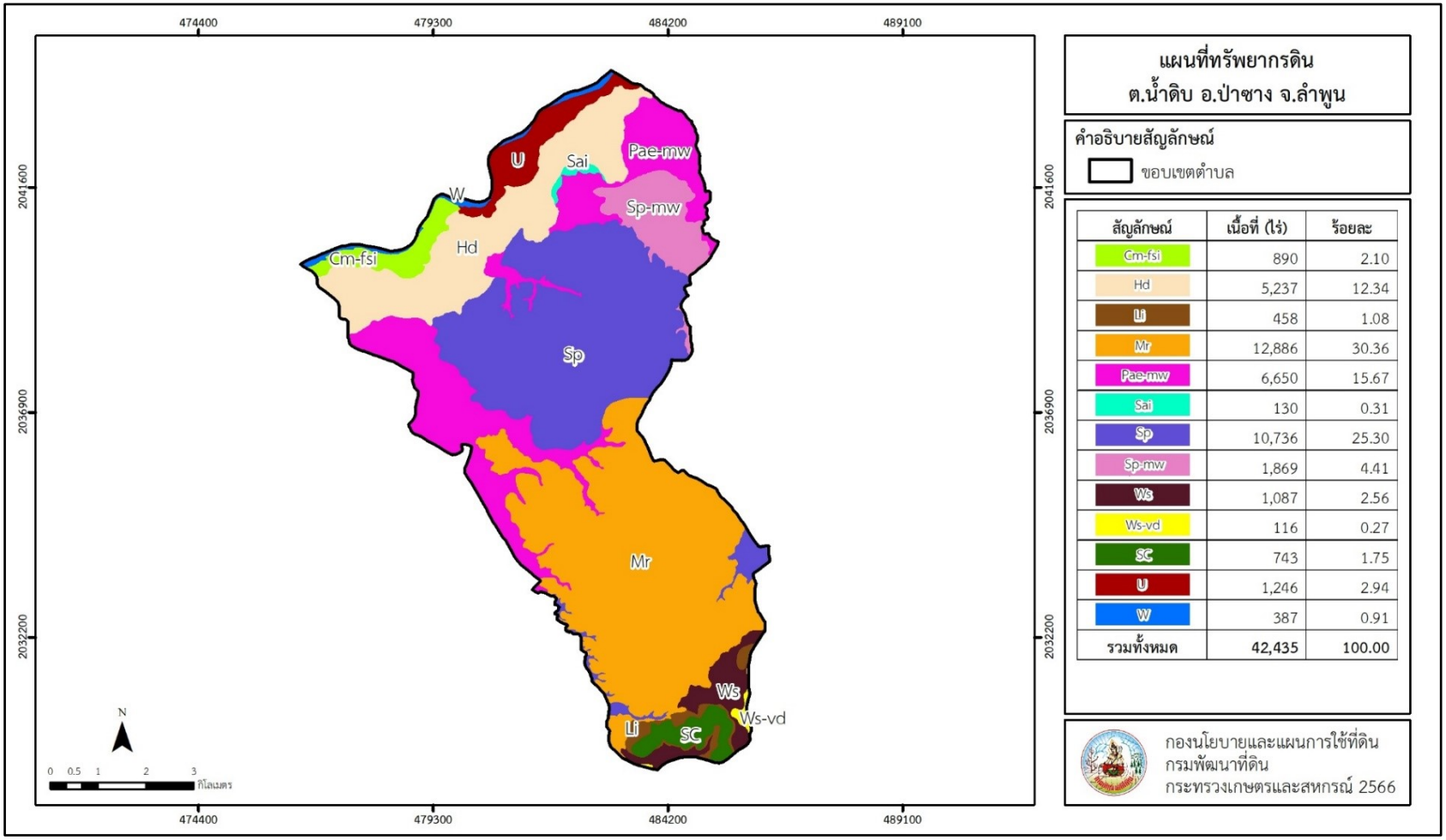

สัญลักษณ์	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
Cm-fsi	890	2.10
Hd	5,237	12.34
Li	458	1.08
Mr	12,886	30.36
Pae-mw	6,650	15.67
Sai	130	0.31
Sp	10,736	25.30
Sp-mw	1,869	4.41
Ws	1,087	2.56
Ws-vd	116	0.27
SC	743	1.75
U	1,246	2.94
W	387	0.91
รวมทั้งหมด	**42,435**	**100.00**

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2562)

บทที่ 4
กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
(Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลน้ำดิบ คือ

1) ขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำทางการเกษตร ปัญหาภัยแล้งเนื่องจากฝนทิ้งช่วง แหล่งน้ำตามธรรมชาติไม่สามารถกักเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง

2) เนื้อดินเป็นทรายความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินตื้นพบชั้นก้อนกรวดหรือเศษหินขัดขวางการเจริญเติบโตของรากพืช

3) เกษตรกรขุดเจาะบ่อบาดาลในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิต เช่น ค่าขุดเจาะบ่อบาดาล ค่าไฟฟ้า

4) การใช้สารเคมีในปริมาณมากทางการเกษตร จนเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสารเคมีตกค้างในพืชผลทางการเกษตร

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ มีความต้องการ 3 ประการ คือ

1) พัฒนาแหล่งน้ำทางการเกษตรเพื่อใช้ในช่วงฤดูแล้ง ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำผิวดิน และแหล่งน้ำใต้ดิน

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สารอินทีย์แทนสารเคมีทางการเกษตร วิธีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีทางการเกษตร

3) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของดิน

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพโดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

1.1) ขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำทางการเกษตร

1.2) ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม สภาพปัญหาของดินตามธรรมชาติ

1.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

1.4) สารเคมีตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

2.1) พัฒนาแหล่งน้ำทางการเกษตร

2.2) การปรับปรุงบำรุงดิน

2.3) กิจกรรมการปลูกพืชที่เหมาะสมกับลักษณะของดิน

2.4) การใช้สารอินทีย์ทดแทนสารเคมี

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

3.1) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

3.2) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ

3.3) ปลูกพืชไม่เหมาะสมกับลักษณะของดิน

3.4) ผลผลิตมีสารเคมีตกค้าง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

4.1) ผลผลิตตกต่ำ

4.2) ต้นทุนการผลิตสูง

4.3) รายได้น้อย

4.4) คุณภาพชีวิตตกต่ำ (สุขภาพ/ชีวิตความเป็นอยู่)

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

<u>พื้นที่ดอน</u>

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ มาตรการวิธีกล
- บ่อดักตะกอน
- ฝายชะลอน้ำ
- ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ
- กิจกรรมส่งเสริมการใช้สารอินทีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

<u>พื้นที่ราบต่ำ</u>

- ปรับระดับพื้นที่นา
- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก
- บ่อน้ำไร่นา บ่อบาดาล
- ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/พัฒนาแหล่งน้ำ
- กิจกรรมส่งเสริมการใช้สารอินทีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

อนาคต

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

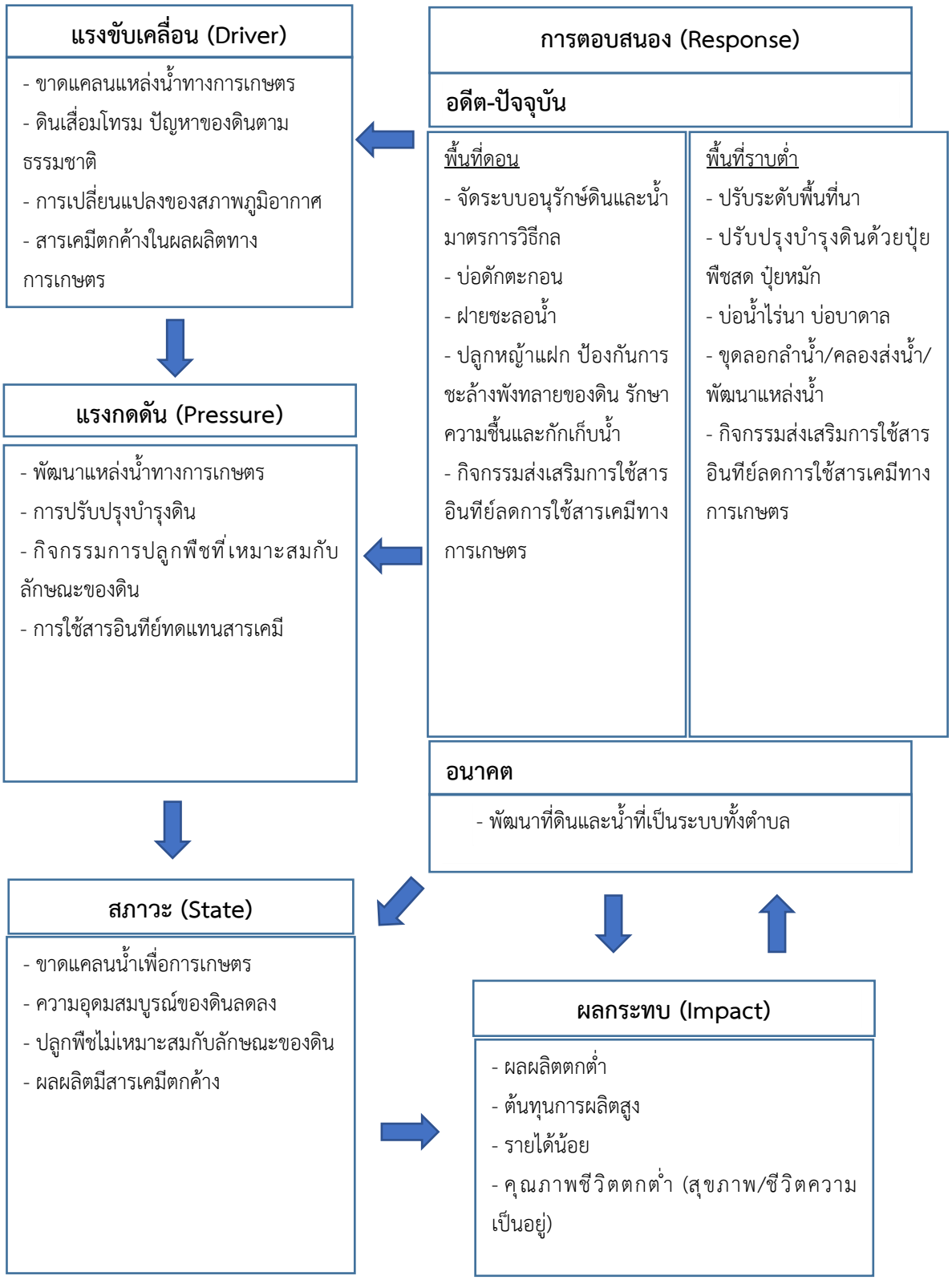

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์ระบบ DPSIR ของตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.3.1 พื้นที่ราบต่ำ

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 และ กข 6

2) ข้าวนาปี-พืชไร่ เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม และจะปลูกพืชไร่หลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี กระเทียม และถั่วเหลือง

3) ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวข้าวนาปรังในช่วงฤดูแล้ง โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน แต่จะมีปัญหาการขาดแคลนน้ำ พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1

4) ข้าวนาปรัง-พืชไร่ เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปรังระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน และจะปลูกพืชไร่หลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี และถั่วเหลือง

4.3.2 พื้นที่ดอน

1) ลำไย เกษตรกรจะผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู โดยช่วงลำไยในฤดูปกติจะเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม และที่เก็บเกี่ยวก่อนหรือหลังช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม จะเป็นลำไยนอกฤดู

2) มะม่วง เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวมะม่วงในฤดูการปกติ โดยช่วงเก็บเกี่ยวมะม่วงปกติจะเก็บเกี่ยวตั้งแต่ช่วงเดือนมีนาคมเป็นต้นไป หรือขึ้นอยู่กับพันธุ์มะม่วง

3) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก และจามจุรี

(รูปที่ 4-2)

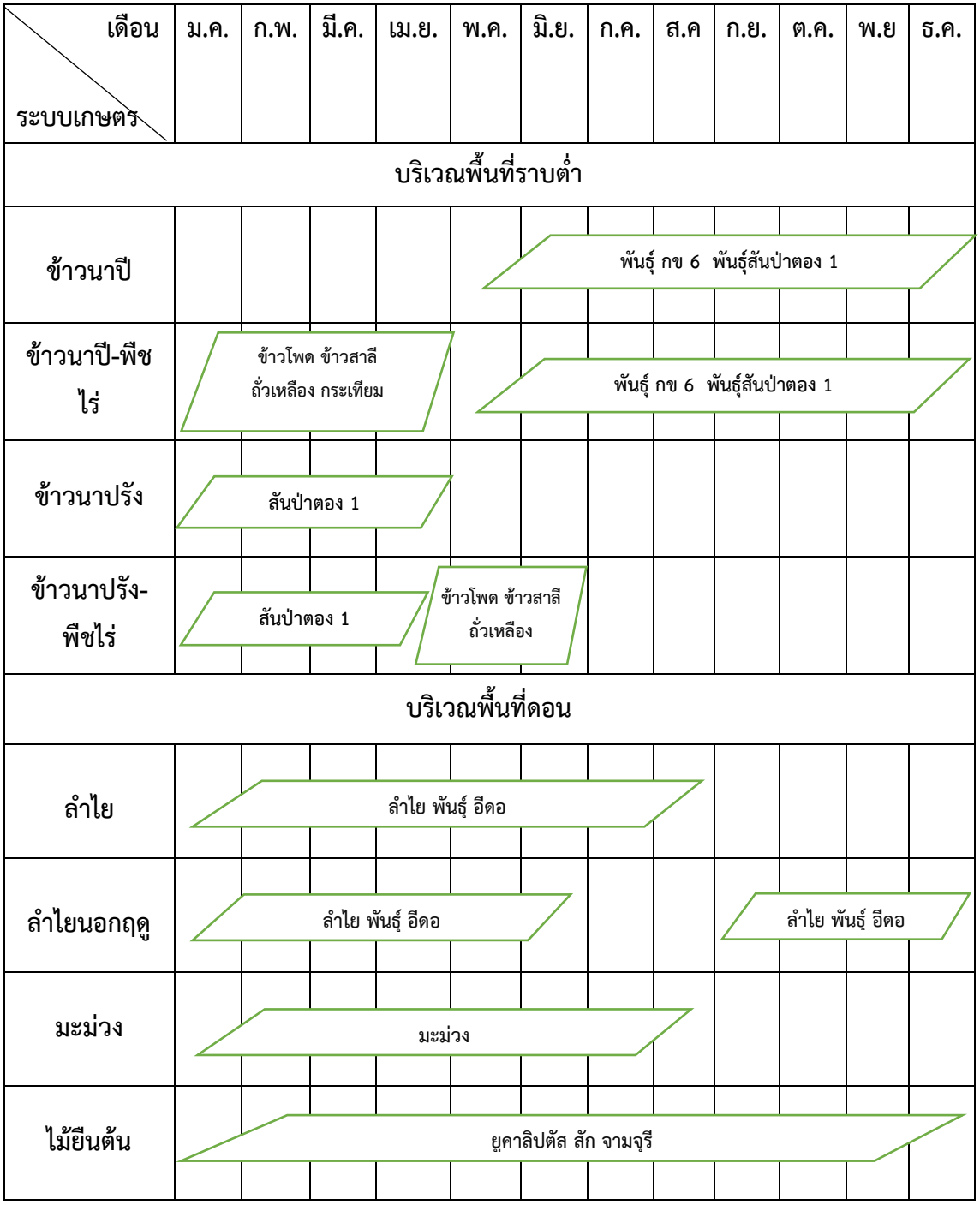

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

บทที่ 5
การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	**คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)**	**ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)**
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		**S2om**
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		**S3w**
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		**S3e**
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		**S3ew**

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ลำไย มะม่วง ข้าวสาลี ข้าวโพด ถั่วเหลือง และกระเทียม

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซ่าง จังหวัดลำพูน

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ลำไย	ข้าวโพด
Cm-fsi-silA	S3o	S2ns	S2n
Hd-clA	S1	N	N
Hd-siclA	S1	N	N
Li-gclD/st	N	N	S3er
Mr-slB	S3o	N	S3r
Mr-slC	S3ewo	N	S3r
Pae-mw-slA	S2on	S2ns	S2on
Sai-slA	S2n	S3o	S3o
Sp-mw-slB	S2ewon	S2ns	S2on
Sp-slB/d3c	S3o	S2ns	S2n
Ws-clC	S3ewo	S3r	S2er
Ws-vd-clB	S3o	S2s	S1
SC	N	N	N

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม :

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช n = การดูดยึดธาตุอาหาร s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน r = สภาวะการหยั่งลึกของราก w = ศักยภาพในการใช้เครื่องจักรกล

บทที่ 6
แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “**เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570**” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการ

ใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาดุลยภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ของตำบลน้ำดิบถูกนำไปใช้ประโยชน์ในทางด้านการเกษตรในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดิน หรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ บางส่วนถูกทิ้งร้างให้เป็นป่าเสื่อมโทรม จำแนกออกได้เป็น 1 เขตรอง คือ เขตฟื้นฟูธรรมชาติ มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมชั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 24,058 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 56.69 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมชั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 2,901 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.84 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี กระเทียม และถั่วเหลือง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 518 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.22 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง และลำไย

(3) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2150) มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืช โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ไม้ดอก พืชผัก โดยมีการปลูกผสมผสานระหว่างพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี กระเทียม และถั่วเหลือง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ติดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชไร่ฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี และถั่วเหลือง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 1,881 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.43 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง และลำไย
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก และจามจุรี
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี และถั่วเหลือง

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์

ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 36 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 1,881 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.43 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ลำไย และมะม่วง
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก และจามจุรี
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี และถั่วเหลือง

(3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 5,401 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ลำไย และมะม่วง

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก และจามจุรี

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 172 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ข้าวสาลี และถั่วเหลือง

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ไม้ดอก พืชผัก โดยมีการปลูกผสมผสานระหว่างพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี และถั่วเหลือง

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 85 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.2 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆมีรายละเอียดดังนี้

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 255 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.6 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 203 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก สุกร โค กระบือ และม้า

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,269 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.06 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,968 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.35 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 284 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.67 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 711 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.67 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 357 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.84 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 354 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 2,044 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.82 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 11,308 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 26.65 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
เขตป่าไม้	**47**	**0.11**
1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	47	0.11
เขตเกษตรกรรม	**24,058**	**56.69**
เขตเกษตรกรรมชั้นดี	**3,434**	**8.1**
2110 เขตทำนา	2,901	6.84
2120 เขตปลูกไม้ผล	518	1.22
2150 เขตปลูกพืชทางเลือก	15	0.04
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	**14,626**	**34.45**
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	*1,984*	*4.67*
2211 เขตทำนา	36	0.08
2212 เขตปลูกไม้ผล	1,881	4.43
2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น	11	0.03
2214 เขตปลูกพืชไร่	56	0.13
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	*12,642*	*29.78*
2221 เขตทำนา	38	0.09
2222 เขตปลูกไม้ผล	12,210	28.77
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น	140	0.33
2224 เขตปลูกพืชไร่	19	0.04
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก	235	0.55
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	**5,658**	**13.34**
2320 เขตปลูกไม้ผล	5,401	12.73
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น	56	0.13
2340 เขตปลูกพืชไร่	172	0.41
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก	29	0.07

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
2400 เขตประมง	**85**	**0.2**
เขตปศุสัตว์	**255**	**0.6**
2510 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	203	0.48
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	52	0.12
เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	**4,269**	**10.06**
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,968	9.35
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	284	0.67
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	17	0.04
เขตแหล่งน้ำ	**711**	**1.67**
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	357	0.84
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	354	0.83
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	**2,044**	**4.82**
6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	**11,308**	**26.65**
รวม	**42,437**	**100.00**

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

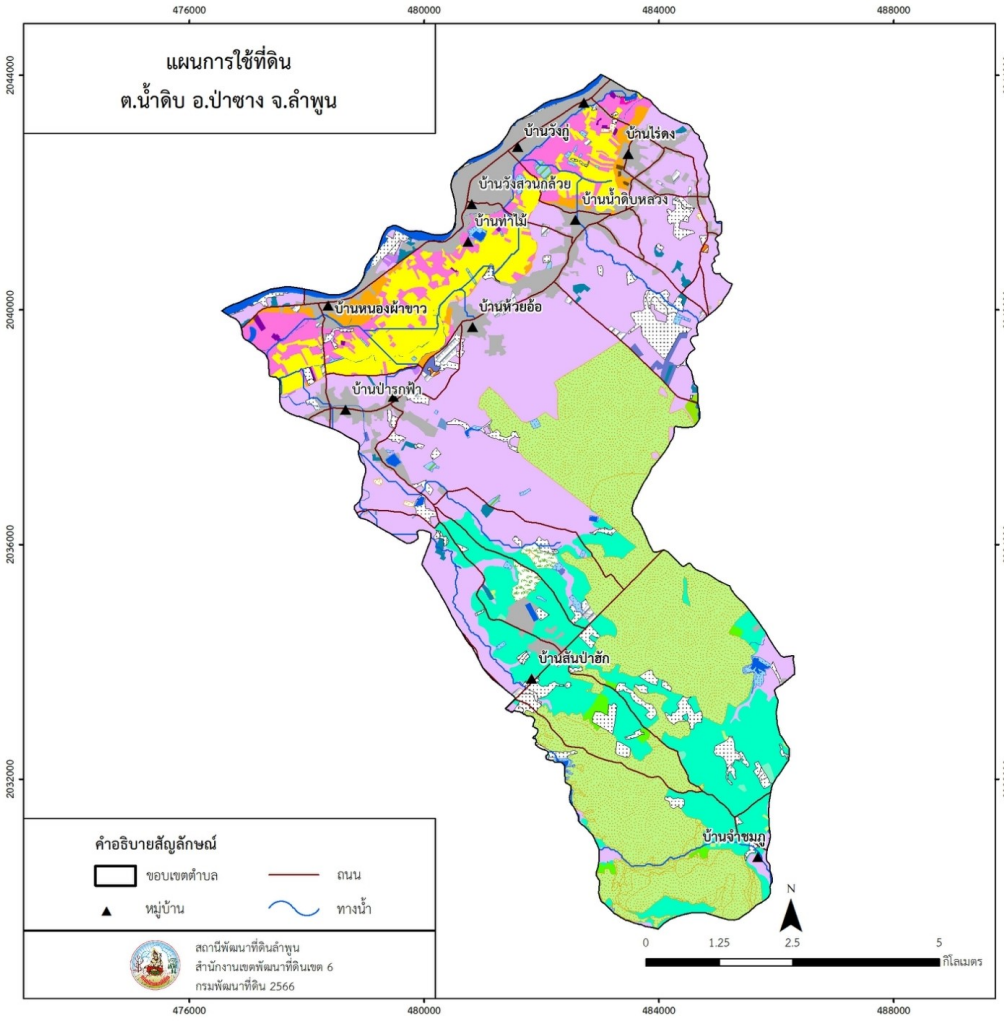

	แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ ไร่	ร้อยละ
	เขตป่าไม้	**47**	**0.11**
	1300 เขตพื้นที่ธรรมชาติ	47	0.11
	เขตเกษตรกรรม	**24,058**	**56.69**
	เขตเกษตรกรรมชั้นดี	**3,434**	**8.1**
	2110 เขตทำนา	2,901	6.84
	2120 เขตปลูกไม้ผล	518	1.22
	2150 เขตปลูกพืชทางเลือก	15	0.04
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	**14,626**	**34.45**
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	*1,984*	*4.67*
	2211 เขตทำนา	36	0.08
	2212 เขตปลูกไม้ผล	1,881	4.43
	2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น	11	0.03
	2214 เขตปลูกพืชไร่	56	0.13
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	*12,642*	*29.78*
	2221 เขตทำนา	38	0.09
	2222 เขตปลูกไม้ผล	12,210	28.77
	2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น	140	0.33
	2224 เขตปลูกพืชไร่	19	0.04
	2225 เขตปลูกพืชทางเลือก	235	0.55
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	**5,658**	**13.34**
	2320 เขตปลูกไม้ผล	5,401	12.73
	2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น	56	0.13
	2340 เขตปลูกพืชไร่	172	0.41
	2350 เขตปลูกพืชทางเลือก	29	0.07
	2400 เขตประมง	**85**	**0.2**
	เขตปศุสัตว์	**255**	**0.6**
	2510 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	203	0.48
	2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	52	0.12
	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	**4,269**	**10.06**
	3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,968	9.35
	3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	284	0.67
	3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	17	0.04
	เขตแหล่งน้ำ	**711**	**1.67**
	4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	357	0.84
	4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	354	0.83
	5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	**2,044**	**4.82**
	6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	**11,308**	**26.65**
	รวมทั้งหมด	**42,437**	**100.00**

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

บทที่ 7
การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลน้ำดิบไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

1.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

1.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

1.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

1.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

1.1.6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง

1.2) การบริหารจัดการน้ำ

1.2.1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

2.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

2.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

2.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

2.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

2.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

2.1.6) การปรับปรุงพื้นที่ดินกรดโดยใช้ปูนโดโลไมต์

2.2) การบริหารจัดการน้ำ

2.2.1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

2.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

2.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2.3.2) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

(ตารางที่ 7-1)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน)

1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)

1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

1.5) ส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP)

2.3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล ธนาคารน้ำใต้ดิน (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2.5) ส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)

3) เขตปศุสัตว์ สนับสนุน วัคซีน ยารักษาโรคสัตว์ พร้อมคำปรึกษาจากสัตวแพทย์ (กรมปศุสัตว์)

4) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สนับสนุนพันธุ์ปลา (กรมประมง)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ พัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (สำนักงานชลประทานลำพูน)

(ตารางที่ 7-2)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566

ปัญหาของตำบลน้ำดิบในภาพรวมจะสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตร (2) ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และ (3) สารเคมีตกค้างในพืชผลทางการเกษตร ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของการขาดแคลนน้ำนั้น เกิดปัญหาในพื้นที่นอกเขตชลประทาน กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอเร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 2 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาระบบกระจายน้ำ เช่น ก่อสร้างคลองส่งน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ เป็นต้น (2) ขุดเจาะบ่อบาดาล

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 2 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบัน แล้วสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาการใช้ที่ดินในพื้นที่ที่เกิดการชะล้างพังทลายของดินในระดับปานกลาง (2-5 ตัน/ไร่/ปี) มีพื้นที่ 1,911 ไร่ หรือร้อยละ 4.50 ของพื้นที่ตำบล และระดับรุนแรง (5-15 ตัน/ไร่/ปี) มีพื้นที่ 104 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของพื้นที่ตำบล ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ส่งผลให้แหล่งน้ำตื้นเขิน การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งได้ ต้องทำเป็นระบบโดยสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ บริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

ในกรณีของปัญหาสารเคมีตกค้างในพืชผลทางการเกษตรนั้น ต้องสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมการใช้สารอินทีย์ลดการใช้สารเคมีภาคการเกษตรเพื่อปรับระบบการผลิตจากเกษตรเคมี ไปสู่การผลิตตามแนวทางเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ รวมถึงสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรให้สร้างมูลค่าเพิ่มภายใต้แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านวางแผนการผลิตและสร้างเครือข่ายการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

7.5 ระยะเวลาดำเนินการ

7.5.1 ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

สำรวจเพื่อออกแบบระบบพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งตำบลโดยเริ่มต้นจาก พื้นที่ตอนบน โดยเน้น 3 กิจกรรม คือ

1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

1.2) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

1.3) การอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.5.2 การก่อสร้างในไตรมาสที่ 2-4 ของปีงบประมาณ

1) งานเร่งด่วน

งานเร่งด่วน คือ การแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำและการปรับปรุงบำรุงดิน ในพื้นที่ที่มีความลาดชันตอนบน อยู่นอกเขตชลประทาน

2) งานก่อสร้างตามงบประมาณ

ดำเนินการจัดทำโครงการตามผลการสำรวจและออกแบบ

7.5.3 การพัฒนาที่ดินและน้ำทั้งระบบ

อีกทางเลือกหนึ่งในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน และการขาดแคลนน้ำ คือ การประกาศเขตพื้นที่ตำบลน้ำดิบ เป็นเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ ตามบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

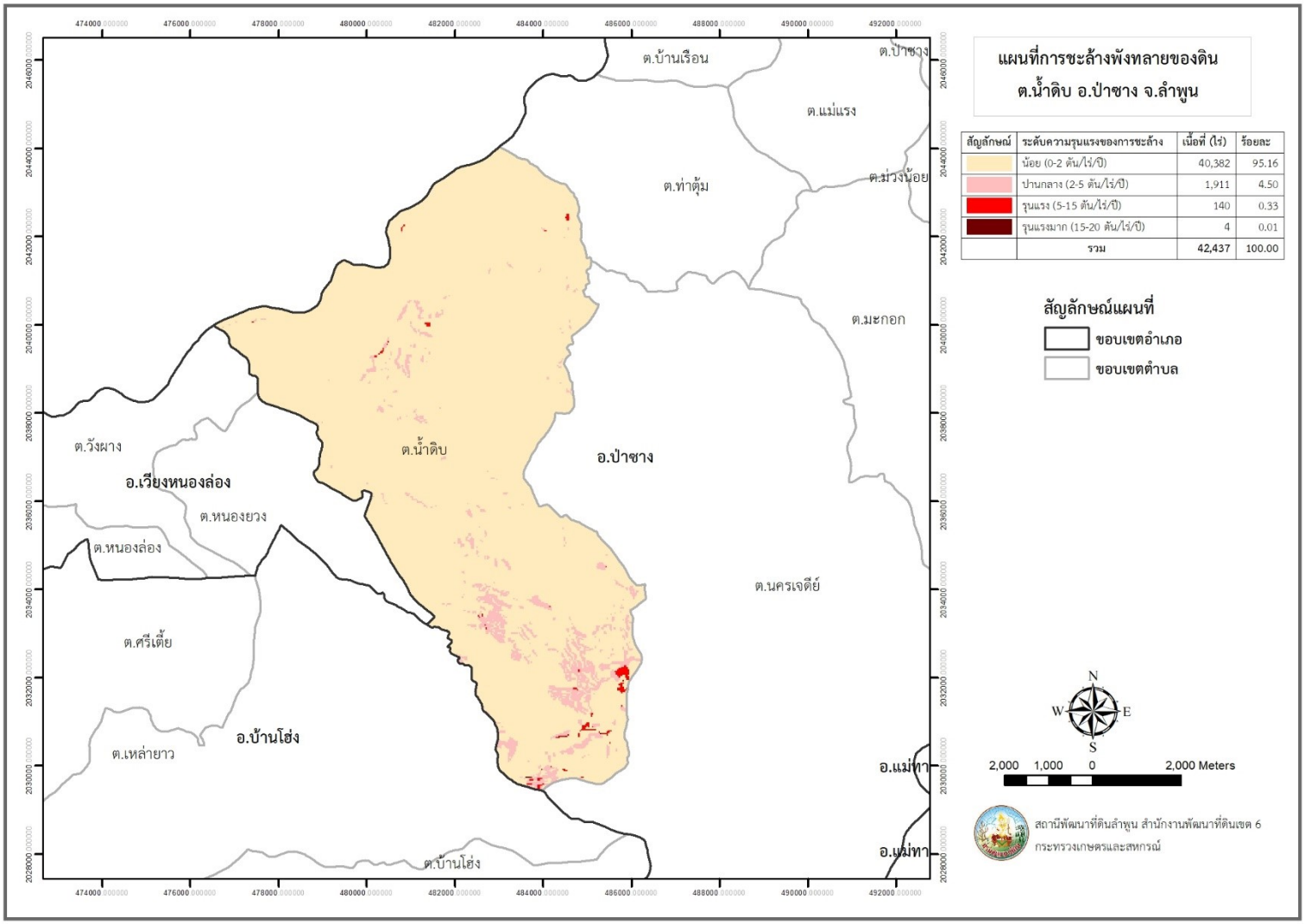

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 2,975 ไร่	**1. การปรับปรุงบำรุงดิน**	**338,250**
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	17,500
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	59,500
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	1.6 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	60,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	**2,000,000**
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	2,000,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	**990,000**
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	240,000
	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	750,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 20,010 ไร่	**1. การปรับปรุงบำรุงดิน**	**238,350**
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	17,500
	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	1.3 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	1.4 การจัดหาปูนโดโลไมต์	34,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	600
	2. การบริหารจัดการน้ำ	**3,000,000**
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	2,000,000
	2.2 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	1,000,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	**990,000**
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	240,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	750,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
4. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 247 ไร่	**1. การปรับปรุงบำรุงดิน**	**253,350**
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	17,500
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	1.4 การจัดหาปูนโดโลไมต์	34,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	600
	1.6 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	**3,000,000**
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	2,000,000
	2.2 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	1,000,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	**990,000**
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	240,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	750,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 2,975 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 5. ส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 20,010 ไร่ 1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 247 ไร่ 1.5 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 255 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน) 2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล) 5. ส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร) 6. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง) 7. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง) 8. โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 9. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	10. โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 11. สนับสนุน วัคซีน ยารักษาโรคสัตว์ พร้อมคำปรึกษาจากสัตวแพทย์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 711 ไร่	1. โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน) 2. โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน) 3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4. โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน													**1,864,250**	
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	17,500	17,500	17,500	17,500	17,500	87,500	พด.
เขตพื้นที่ทำนา/เขตปลูกพืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	2	2	2	2	2	10	59,500	59,500	59,500	59,500	59,500	297,500	พด.
เขตพื้นที่ทำนา/เขตปลูกพืชไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	16,250	16,250	16,250	16,250	16,250	81,250	พด.
เขตพื้นที่ทำนา/เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000	พด.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล	1.6 การจัดหาปูนโดโลไมต์	ตัน	20	20	20	20	20	100	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	40	40	40	40	40	200	600	600	600	600	600	3,000	พด.
เขตพื้นที่ทำนา	1.8 การส่งเสริมไถกลบตอซัง	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	2. การบริหารจัดการน้ำ													**15,515,000**	
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	5	5	5	5	5	25	103,000	103,000	103,000	103,000	103,000	515,000	พด.
	2.2 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ประมาณการ	-	-	-	-	-	-	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	10,000,000	พด.
	2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	กิโลเมตร	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	5,000,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน													**4,950,000**	
เขตพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
เขตพื้นที่ทำนา	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	300	300	300	300	300	1,500	750,000	750,000	750,000	750,000	750,000	3,750,000	พด.
	รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ													**22,329,250**	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2561. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน.** กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2564. **ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กชช. 2ค ปี 2564.** กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: http://bmnapic6 4 . cdd.go.th/report/kcc?report_type=villagesummary&tumbol_ID%5B%5D=720303&year=2564.

กรมการพัฒนาชุมชน. 2565. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จปฐ. ปี 2565.** กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: http://bmnapic65.cdd.go.th/report/jpt?report_type=summary&tumbol_ID%5B%5D=720303&year=2565.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2565. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาลตำบลน้ำดิบ.** สืบค้นจาก http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/, 26 พฤษภาคม 2566

กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **แผนบริหารจัดการทรัพยากรดินปัญหาของประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580).** ไฟล์ข้อมูล.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2565. **หมอดินอาสาตำบลน้ำดิบ ปี 2565.** ไฟล์ข้อมูล.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2561. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี 2561.** ไฟล์ข้อมูล.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2565. **ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 30 ปี (2535 – 2564).** กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2541. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 115. ตอนที่ 67 ก, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp, 11 สิงหาคม 2565.

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1. 2565. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง1 (กาญจนบุรี ราชบุรี ลำพูน) พ.ศ. 2566-2570.** ไฟล์ข้อมูล.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. **2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. **ข้อมูลทรัพยากรดิน**. ไฟล์ข้อมูล.

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา.** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง.** ไฟล์ข้อมูล.

บัณฑิต ตันสิริ และคำรณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ.** กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

แผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ. 2561. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570).** อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2565. **ภาพรวมคนจนในปี 2565 ต.น้ำดิบ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน.** แหล่งที่มา: https://www.tpmap.in.th /2565/720303.

สำนักงานจังหวัดลำพูน. 2565. **ยุทธศาสตร์จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2565.** ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2565. **นโยบายและแผนการบริหารทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2570.** ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. **(ร่าง) กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566-2570.** ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562.** ไฟล์ข้อมูล.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน. 2561. **ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (พ.ศ.2561-2564).** ไฟล์ข้อมูล.

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำดิบ. 2566. **วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. แหล่งที่มา : https://numdiblamphun.go.th/index.php

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries.** Mandaluyong City, Philippines.

FAO. 1974. **Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report.** (AGL/INS), Rome.

FAO. 1993. **Guidelines for Land Use Planning.** Rome.

Kristensen P. 2004. **The DPSIR Framework.** National Environmental Research Institute, Denmark, Department of Policy Analysis, European Topic Centre on Water, European Environment Agency.

NRC. 1975. **Land Use Planning.** The National Academics of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington. D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture.** Springer-Verlag Berlin Heidelberg.